

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/272/2014
Identifikačné číslo spisu:	7612221879
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:7612221879.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu B. C., bývajúceho v L., proti žalovanej Rapid life životnej poisťovni, a.s., so sídlom v Košiciach, Garbiarska 2, IČO : 31 690 904, zastúpenej JUDr. Gabrielom Gulbišom, advokátom so sídlom v Košiciach, Boženy Němcovej 22, o zrušenie rozhodcovského rozsudku, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp.zn. 9 C 353/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 13. marca 2014 sp.zn. 5 Co 399/2013, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Spišská Nová Ves rozsudkom z 19. júna 2013, č.k. 9 C 353/2012-117 zrušil rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice, so sídlom Alžbetina 41, Košice, vydaný pod sp.zn. 2 C 157/2012 z 19. januára 2012 a odložil jeho vykonateľnosť do právoplatného skončenia konania. Žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v sume 170,09 € na účet právneho zástupcu žalobcu a povinnosť zaplatiť na účet súdu súdny poplatok z návrhu vo výške 99,50 € v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Výkonaným dokazovaním mal za preukázané, že medzi žalobcom a žalovanou existoval zmluvný vzťah založený poisťnou zmluvou z 26. januára 2009. Konštatoval, že poisťná zmluva uzatvorená medzi účastníkmi konania, bola spotrebiteľskou zmluvou podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka. Zo zmluvy je zrejmé, že žalovaná ako poisťovateľ konala v rámci predmetu svojej činnosti podľa výpisu z obchodného registra a žalobca mal postavenie spotrebiteľa, nakoľko uzatvoril zmluvu ako fyzická osoba a išlo o tzv. formulárovú zmluvu, ktorej obsah nemohol žalobca ovplyvniť. Predmetom konania bola žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku, ktorá bola podaná v zákonom stanovenej 30-dňovej lehote. Rozhodcovská doložka, na základe ktorej rozhodcovský súd rozhodol, bola formulovaná v časti XV. všeobecných poisťných podmienok a bola súčasťou neprehľadného textu písaného malými písmenami. Podľa rozhodcovskej doložky sa všetky vzájomné spory a sporné nároky poistenia mali riešiť výlučne v rozhodcovskom konaní, pričom subjekt, ktorý mal

rozhodovať v rozhodcovskom konaní, bol určený výlučne žalovanou. Tým bola žalobcovi ako spotrebiteľovi odobratá možnosť brániť svoje práva pred všeobecným súdom. Rozhodcovská doložka spôsobovala značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a súd ju vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku v zmysle § 54 ods. 4 písm. r/ Občianskeho zákonníka, ktorá bola absolútne neplatná. Z tohto dôvodu rozhodcovský súd nemal právomoc vo veci konať a rozhodovať, preto súd návrhu žalobcu vyhovel a napadnutý rozhodcovský rozsudok zrušil. O odklade jeho vykonateľnosti rozhodol v zmysle § 40 ods. 2 zákona č. 244/2002 Z.z. O náhrade trov konania rozhodol s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p a o povinnosti žalovanej zaplatiť súdny poplatok za návrh rozhodol v zmysle § 2 ods. 2 zákona č.71/1992 Z.z.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie účastníkov konania (žalobca podal odvolanie iba v časti náhrady trov konania) rozsudkom z 13. marca 2014 sp.zn. 5 Co 399/2013 potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a žalobcovi priznal právo na náhradu trov odvolacieho konania v sume 66,50 €. V odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvostupňového súdu, na ktoré v plnom rozsahu odkázal. K odvolacím dôvodom žalovanej uviedol, že súd prvého stupňa vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a neopomenul žiadnu skutočnosť, ktorá z vykonaných dôkazov vyplynula. Tiež mal zato, že okresný súd použil správny právny predpis, ktorý aj správne aplikoval na daný skutkový stav, čo v celom rozsahu platí aj vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách konania žalobcu. Doplnil, že povinnosť súdu pokračovať v konaní vo veci v rozsahu uvedenom v žalobe vyplýva priamo z ustanovenia § 43 ods. 1 zákona o rozhodcovskom konaní a nie je potrebné to osobitne uvádzať vo výroku rozhodnutia. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. že sa jej postupom odvolacieho súdu odňala možnosť konať pred súdom ako aj z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Namietala, že odvolací súd nepresvedčivo zdôvodnil, prečo pred súdom prvého stupňa nebol vykonaný dôkaz ňou navrhnutý, a to výsluch sprostredkovateľky poistenia. Rovnako namietala, že pokiaľ oba sudy nepovažovali listinný dôkaz - záznam sprostredkovateľa poistenia o potrebách a požiadavkách klienta - za adekvátny dôkaz pre individuálnosť dojednania rozhodcovskej doložky, museli mu byť známe zákonné povinnosti sprostredkovateľa poistenia, ktoré mu ukladá vyrozumieť klienta s alternatívnou formou riešenia sporov. V tejto súvislosti mali sudy požadované dôkazy vykonať a vyhodnotiť. Ďalej namietala, že práve záznam sprostredkovateľa poistenia - ako súdom nevykonaný listinný dôkaz - a - výsluch sprostredkovateľa poistenia - mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Rovnako uviedla, že sudy nesprávne skutkovo vyhodnotili pre účely svojho rozhodnutia, že rozhodcovská doložka sa nachádza v čl. XV. Všeobecných poistných podmienok (ďalej VPP) žalovanej, resp. v Zázname sprostredkovateľa poistenia o požiadavkách a potrebách klientov. Poukázala na to, že rozhodcovská doložka sa nachádza v tzv. Osobitných zmluvných dojednaniach č. 01/2007, ktoré sa nachádzajú za textom VPP a táto bola jednoznačne formulovaná tak, že každý poistenec rovnako ako aj žalobca v tomto prípade mal rovnocenné dve možnosti si toto dojednanie prijať, resp. neprijať. Namietala aj nesprávne posúdenie charakteru tohto sporu a zastala opačný názor, že vec nie je spotrebiteľským sporom, ale typickým sporom o zrušenie rozhodcovského rozsudku, v ktorom ide o vecné preskúmanie postupu rozhodcovského súdu. Mala za to, že nie je možné stotožniť sa so všeobecným záverom súdov, že rozhodcovská doložka v spotrebiteľských zmluvách je neplatná, a to preto, že nebola individuálne dojednaná, ev. pre hrubý rozpor s dobrými mravmi. V tejto súvislosti upriamila pozornosť na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp.zn. II ÚS 499/2012 z 10. júla 2013, ktorý v prípade obdobnej rozhodcovskej doložky rozhodol o porušení jej práv zaručených v čl. 48 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Taktiež uviedla, že oba sudy aplikovali vnútroštátne normy zamerané na ochranu spotrebiteľa, ktorých východiskom je smernica 93/13/EHS, boli preto povinné rovnako interpretovať a aplikovať právne normy v súvislostiach a s prihliadnutím na zámer tejto smernice obsiahnutý v jej 19. odôvodnení, ktoré sa týka poistných zmlúv. Poukázala na nesprávny preklad smernice slovenským zákonodarcom a nadväzne na to nesprávnu implementáciu medzi tzv.

neprijateľné podmienky, čo malo podľa jej názoru za následok, vylúčenie použitia rozhodcovského konania v spotrebiteľských zmluvách. Uviedla, že v dôsledku individuálneho dojednaní rozhodcovskej doložky v tomto prípade, nemôže súd skúmať prípadnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Poukázala aj na skutočnosť, že súdy test primeranosti v zmysle čl. 19 Smernice nevykonali a nezabezpečili si ani objasnenie skutkového stavu potrebného na vyslovenie správnych právnych záverov o individuálnom dojednaní rozhodcovskej doložky medzi žalobcom a žalovanou. V závere ešte citovala rozhodnutia okresných a krajských súdov, ktoré v obdobných veciach rozhodli o rozhodcovskej doložke ako o individuálne dojednanej, a teda platnej. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu zrušil a priznal jej náhradu trov konania.

Žalobca sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s ustanovením § 241 ods. 1 O.s.p., skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.). Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu len v prípadoch, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Žalovanou napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku, proti ktorému je dovolanie prípustné podľa týchto ustanovení.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku (§ 238 O.s.p.), ale sa zaoberal aj otázkou, či podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady, i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorej z procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Žalovaná procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a existencia týchto väd v dovolacom konaní ani nevyšla najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení

nevyplýva.

Z obsahu dovolania vyplýva námietka žalovanej, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok.

Žalovaná súdom nižších stupňov vytýkala, že nebrali do úvahy ňou predložené návrhy a dôkazy, a preto neúplne zistili skutkový stav veci.

Námietka žalovanej o postupe súdov nižších stupňov súvisiaca s nevykonaním dôkazov, nie je dôvodná. Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Nevykonanie dôkazov podľa návrhov alebo predstáv žalovanej nie je ani postupom, ktorým by jej súd odňal možnosť konať pred súdom, lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvýš k jeho nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia (viď napr. aj rozhodnutia uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 37/1993 a pod č. 125/1999).

Pokiaľ ide o námietku žalovanej spochybňujúcu úplnosť zistenia skutkového stavu veci, či nesprávnosť skutkových zistení, treba uviesť, že v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dôvodom dovolania nemôže byť samo osebe nesprávne skutkové zistenie. Dovolanie totiž nie je „ďalším“ odvolaním, ale je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) väd. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvého a druhého stupňa, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

Z obsahu dovolania žalovanej je zrejماً jej námietka, že súdy nesprávne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania. Dovolací súd poukazuje na to, že nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov nie je uvedené medzi prípustnými dôvodmi dovolania, ktoré sú vymedzené v ustanovení § 241 ods. 1 písm. a/ až c/ O.s.p. Pre tento záver svedčí i ustanovenie 243a ods. 2, veta druhá O.s.p., ktoré upravuje, že dovolací súd nevykonáva dokazovanie. Dokazovanie je časťou občianskeho súdneho konania, v ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Z § 132 O.s.p. vyplýva, že dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Pri uplatnení zásady voľného hodnotenia dôkazov súd v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi, ako má z hľadiska pravdivosti ten- ktorý dôkaz hodnotiť. Iba výnimočne zákon súdu ukladá určité obmedzenie pri hodnotení dôkazov (napr. § 133, § 134, § 135 O.s.p.). Ťažisko dokazovania je v konaní na súde prvého stupňa; skutkové závery tohto súdu je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 ods. 3 až 5 O.s.p.). Súd rozhodujúci o dovolaní nepreskúmava správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to už len z toho dôvodu, že v konaní o tomto opravnom prostriedku nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy; na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu totiž nemá možnosť dôkazy sám vykonávať (§ 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.). Keď najvyšší súd nemôže vykonávať dokazovanie, tak nemôže iba na základe súdnych spisov preskúmať správnosť hodnotenia dôkazov súdom, lebo si nemôže pre svoje rozhodnutie zabezpečiť rovnaké podklady a predpoklady doplnením alebo zopakovaním dokazovania, aké mal súd, ktorý dôkazy hodnotil.

Nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, to ale ešte samo osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p.

Napokon žalovaná v dovolaní namietala, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo o sebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia žalovanej boli opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), žalovanou vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).

Žalovaná dovolaním napadla aj výrok odvolacieho súdu, ktorý sa týkal trov konania. Dovolanie v tejto časti smeruje proti rozhodnutiu, ktoré je síce súčasťou rozsudku odvolacieho súdu, ale má charakter uznesenia (§ 167 ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na túto povahu uvedeného výroku rozhodnutia odvolacieho súdu treba prípustnosť dovolania smerujúceho proti nemu posudzovať podľa ustanovení, ktoré vymedzujú, kedy je prípustné dovolanie proti uzneseniu (§ 239 O.s.p.). Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu nie je v danom prípade podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné (a v zmysle § 239 ods. 3 O.s.p. je dokonca aj v iných prípadoch vylúčené). Keďže ani vo vzťahu k tomuto výroku nebola preukázaná procesná vada konania zakladajúca nesprávne rozhodnutie vo veci, nemožno prípustnosť dovolania žalovanej proti tomuto výroku vyvodiť ani z § 237 O.s.p.

Vzhľadom na to, že prípustnosť dovolania žalovanej nemožno vyvodiť zo žiadneho ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania (z procesných dôvodov) sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky mu však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.